

holde sig til denne konstans – hér blod. Blod associeres således med kvinder på Ny Guinea såvel som hos Zande og Kagaru-folket i Afrika, fordi kvinder menstruerer og føder børn. Denne associering er med til at skabe køns-hierarkiet i de pågældende samfund. Ellinor Ochs er socio-lingvist og bidrager med en sammenligning af amerikanske hvide middelklassekvinders måde at tale til deres endnu ikke talekyndige små børn på og den tilsvarende praksis hos kvinder i traditionelle vestsamoanske husholdninger. Hendes pointe er, at de amerikanske kvinder i deres indlevelse af barnets behov og omverdensforståelse og i deres iver efter at stille barnet og dem selv lige (f.eks. lige konversationspartnere, selv om det drejer sig om børn, der ikke kan tale endnu) minimerer deres egen position som et menneske, der faktisk har mere viden og mere magt end barnet. I forhold til kvinder i Vestsamoa, der simpelt hen ignorerer et barn, der siger noget uforståeligt, og slet ikke indlader sig på at tale babysprog, vidner det, ifølge Ochs, om køns-hierarkiet i det amerikanske samfund. Nok så vigtigt er Ochs' bidrag i betragtning af den manglende afdækning af fænomenet „mothering“, altså dét at være mor og passe barn, og dets effekt i forhold til definitioner af kvindelighed og i forhold til køns-hierarkier. Denne manglende interesse ser Ochs som symptomatisk for vestlige samfund, hvor „mor“ bliver usynliggjort, også af mor selv, når hun passer sine børn.

Sarah B. Nelson er arkæolog og hun er inde på et tredje aspekt af debatten om køns-hierarkier: Hvordan er sammenhængen mellem opståelse af patriarki og statsdannelse? Hun henviser til arkæologiske fund og skrifter fra det gamle Silla, et kongerige beliggende i det nuværende sydøstlige Korea, dateret til omkring Kristi fødsel. Her var der tilsyneladende tale om relativt lige køn. Tre kvinder blev således dronninger i deres egen ret, og mænd måtte gøre krav på tronen gennem kvinder. Til gengæld var der social stratifikation i en sådan grad, at ens plads i det sociale hierarki var altafgørende, uanset køn. Her kan man sige, at arkæologisk forskning rigtigt nok kommer til kort: I artiklen lægges der ikke skjul på, at der mange gange er tale om gætterier. Ved nærmere overvejelse adskiller dette sig måske mindre fra antropologisk forskning end som så. I begge tilfælde er der tale om fortolkende praksis – fortolkning af genstande, af tale, af sociale systemer, og

gætterier er vel altid et element i fortolkningsprocessen.

*Connie Carøe
Forskningsstipendiat
Institut for Antropologi
Københavns Universitet*

“...NEVER DRINK FROM THE SAME CUP”. Proceedings of the Conference on Indigenous Peoples in Africa. Tune, Denmark 1993. Hanne Veber, Jens Dahl, Fiona Wilson & Esben Wæhle (eds.). CDR/IWGIA Document No. 74. Copenhagen: IWGIA and the Centre for Development Research 1994. 326 sider. Pris 214,- kr, US\$ 33,- + postage.

„The survival of the [indigenous] people is in the balance“ (Howard R. Berma s.323).

Denne udtalelse (åbenbart den sidste sætning i bogen) opsummerer meget passende denne antologis tema. Artiklerne kaster lys over „indfødte folks“ kampe og erfaringer på det afrikanske kontinent: maasai pastoralisterne i Østafrika; pygmæerne i Centralafrika; buskmændene i det sydlige Afrika og tuaregerne i nord. Bidragene i antologien styrker vores viden om de indfødte folks kampe og deres overlevelse, der længe har befundet sig i en „skrøbelig balance“. Artiklerne fremstiller, hvad de indfødte folk anser som deres hovedproblemer i modsætning til de forudindtagne ideer, som blandt andre regeringer, donororganisationer og NGO'er besidder. Nogle forfattere udpeger arven fra koloniallovgivningen, specielt love vedrørende jordrettigheder, som den vigtigste hindring for udviklingsprocesser blandt indfødte folk. Imidlertid hæfter de sig ikke ved lokalsamfundenes interne modsætninger, forskelle og sociale differentieringer. Lokalsamfundenes interne særpræg kunne forklare størrelsen af de indfødte folks problemer, den retning og de former som deres kampe antager samt anvendeligheden af en kategori som „indfødte folk“.

De fleste artikler beskæftiger sig med overlevelseskampenes socio-politiske, økonomiske, juridiske og kulturelle kontekster. Forfatterne udpeger den koloniale stat (s.271-308) som hovedårsagen til de problemer, som fortsætter med at plage „indfødte folk“ i de forskellige regioner. Nogle artikler dadler også de postkoloniale regeringers fortsatte marginalisering. De anfører visse handlemå-

der, som dominerende etniske grupper benytter, som noget der viderefører diskriminationen og truer de „indfødte folks“ overlevelse.

Antologien rejser også fundamentale spørgsmål om brugen af termen „indfødte folk“. Hvem er indfødt (s.9)? Er termen „indfødte folk“ objektiv ... eller er den tyngt af et ideologisk hylster (s.10)? Nogle artikler undersøger overfladisk begyndende forbindelser mellem „indfødte folk“, staten og imellem dem lokalsamfundene.

Definitionen forbliver usikker: hvem falder ind under definitionen, og med hvilke implikationer? Nogle artikler (Uwirage s.173-78; Berge s.178) skriver, at definitionen har flere implikationer. Nogle grupper vægrer sig mod etiketten „indfødt“ på grund af dens nedsettende og negative undertoner: andre grupper gør nar af dem på grund af deres urgamle levevis, deres udseende og status som kultur-enklave. Bahutuer og batutsier i Rwanda, for eksempel, „drikker aldrig fra den samme kop“ som batwaer (Sebalinda s.173-78). Samtidig kan der dog fremkomme fordele ved brugen af termen „indfødt“ – specielt hvis denne har en politisk betydning. Således opnår visse medlemmer af maasai pastoralisternes elite i Østafrika politiske og økonomiske fordele gennem brugen af „maasai-etiketten“, men disse begunstigelser spredes ikke til de andre sociale grupper (Klinken s.75-87).

Visse af de udviklingsstrategier, som de postkoloniale stater gennemførte, medvirkede til en yderligere marginalisering af de indfødte folk og fortsætter med at udgøre en trussel mod deres overlevelse (Ringo Tega and Kakoti s.39-58). Væksten i de bofaste aktiviteter og befolkningspres i omkringliggende områder udgør lignende trusler. Den postkoloniale stat har konsekvent undermineret indfødte folks rettigheder til jord (Mwaikusa s.23-36; Hitchcock s.121). I lyset af dette har de indfødte folks kampe primært rettet sig mod rettigheder til traditionelle territorier og krav om regeringsfinansieret udvikling. Andre kræver også en anerkendelse som gruppe i en socio-politisk kontekst (Hardbattle s.141-46; Sebalinda 163-74), medens atter andre hævder retten til selvbestemmelse (Tuareg s.247-68).

Artiklerne viser, at flere indfødte grupper har konfrontationer med den postkoloniale stat, der betragter deres jordrettigheder som underordnede på trods af lovmæssige tiltag, som beskytter dem (Lane s.39). De indfødte føler sig stadigt mere usikre inden for staten,

fordi „[the] state usually strikes back on their claims“. Et resultat er, at nogle indfødte grupper har taget skridt til at beskytte og fremme deres egen trivsel. Den væbnede kamp, som tuaregerne i nord har ført, er dog en undtagelse (s.247-56).

Det internationale samfund har også anerkendt de indfødte folks bestræbelser. De Forenede Nationer har udsendt erklæringer, som anerkender den fortsatte krise, i forbindelse med de indfødte folks overlevelse som en distinkt gruppe (Berman s.313-24). Donororganisationer og NGO'er har også øget deres støtte til indfødte folks egne udviklingsorganisationer. Denne intervention må ses på baggrund af blandt andet tidligere tiders fiaskoer med regeringsstøtte til udvikling i de „indfødte territorier“. På trods heraf har diskussionerne undgået eller helt ignoreret visse spørgsmål, der knytter sig til de socio-politiske kontekster, disse kampe indgår i. Artiklerne har ikke fanget hverken lederskabsprocesser eller interne dynamikker i de indfødte samfund. Artiklerne undlader at understrege vigtigheden af de interne grupperelationer og reproduktionen af sådanne relationer på en større arena, specielt de kampe, som retter sig mod staten og andre konfrontationer. Til trods for at det fastslås, at et indfødt samfund ikke har en homogen karakter, har artiklerne set bort fra de strukturelle og sociale differentierings betydning i kampen for overlevelse. Artiklerne kaster skylden på eksterne faktorer, som årsag til de problemer, de indfødte folk er stillet over for, men undersøger ikke interne dynamikker i de indfødte samfund, som har medvirket til deres usikre overlevelse. Indtil dette sker, er der ingen berettigelse for nødråbet: at de „indfødte folk“ behøver beskyttelse (fra eksterne kræfter) til deres fortsatte overlevelse. Artiklerne mangler også at vise, hvordan de indfødte samfund ser sig selv, konfronteret med de demokratiseringsprocesser, der er undervejs i deres respektive regioner. Manglende synspunkter på eller bidrag til sådanne ændringsprocesser kan yderligere marginalisere indfødte samfund.

På trods af disse indvendinger rejser artiklerne spørgsmål af største vigtighed for de indfødte folks kamp. Det er forfatterens egne erfaringer (nogle er selv indfødte), der nærer de bekymringer og synspunkter, som bliver præsenteret i bogen. Læst sammen formår artiklerne at kaste lys, og skarpt lys, over erfaringer, interesse modsætninger og problemer

knyttet til de „indfødte folk“ på kontinentet. Denne bog vil være verdifull for dem, som ønsker at forstå de socio-politiske og kulturelle kontekster, inden for hvilke de „indfødte folks“ kampe foregår.

Karuti Kanyinga
Internationale Studier
Roskilde Universitetscenter

KAREN FOG OLWIG: *Global Culture, Island Identity: Continuity and Change in the Afro-Caribbean Community of Nevis*. Harwood Academic Publishers 1993. xi + 239 s.

Plantasjesamfunnene i den karibiske regionen var i en periode etter annen verdenskrig gjenstand for en intens antropologisk oppmerksomhet. Den gang dreide de sentrale problemstillingene seg om kjønnsrelasjoner og familieorganisasjon (Raymond T. Smith; Peter J. Wilson), uformelt sosialt liv (Roger Abrahams), plantasjeøkonomien (Sidney Mintz), kulturell „synkretisme“ (Melville Herskovits), samt politisk integrasjon i de karibiske „pluralsamfunnenes“ (Lloyd Braithwaite; M. G. Smith). Siden har Karibien havnet i periferien – ikke bare økonomisk og geopolitisk, men også forskningsmessig. Denne situasjonen ser nå ut til igjen å forandre seg, og antall antropologiske studier fra karibiske samfunn har vokst både i antall og i allmenn relevans i de aller siste årene. Karen Fog Olwigs fine studier fra St. John og Nevis, hvorav *Global Culture, Island Identity* er den nyeste, er med på å skape inntrykket av at Karibien igjen er i ferd med å bli et antropologisk kjerneområde. Denne gangen er det spørsmål som springer ut av tidens globaliseringsdebatt som gjør regionen viktig.

Olwigs monografi må kunne klassifiseres som historisk antropologi, selv om den i høy grad er basert på eget feltarbeid. To av tre deler – fem av åtte kapitler – diskuterer historisk materiale, mens de tre siste kapitlene tar opp dimensjoner ved nåtidig sosial og kulturell identitet på Nevis. Øya er liten (ca. 100 km²), har en befolkning som en stor dansk landsby (10.000), og må kunne beskrives som perifer både globalt og i vestindisk sammenheng; såvel økonomisk som kulturelt og politisk. Nevis er junior-partner i nasjonalstaten St. Kitts-Nevis (uavhengig 1984), som selv er en av verdens minste stater med rundt 50.000 inn-

byggere. Olwigs studie diskuterer fremveksten av den afro-karibiske kultur på øya, som helt siden plantasjeøkonomiens og slaveriets spede start på 1600-tallet har funnet sted i skjæringsfeltet mellom lokal dynamikk og globale relasjoner.

De vestindiske samfunnene tør være verdens mest moderne steder. Urbefolkningen er, med noen få unntak (som Dominica), blitt utryddet, og hele deres historie er følgelig et produkt av den moderne tid og kapitalismen. Hele befolkningen er etterkommere av migranter som har forflyttet seg i moderne tid.

Slaveriet var naturligvis dehumaniserende og autoritært, men det gav likefullt rom for etableringen av „livskonvensjoner som kunne danne grunnlag for en distinkt afro-karibisk kultur“ (s.45), som Olwig beskriver fremveksten av med utgangspunkt i lokal praksis og lokale muligheter. Koloniale institusjoner som kirke og skole ble verken avvist eller passivt adoptert av slavene og deres etterkommere (slaveriet ble opphevet i 1838-44), men ble rekonstruert, og dermed omformet, av dem som en del av deres kulturelle praksis. Følgelig fremstår den gamle dualismen mellom „respectability“ og „reputation“ (Wilson, *Crab Antics*) som ufullkommen, idet den fremstiller ett sett av verdier som „importerte“ og et annet sett som „autentiske“. Spørsmålet er, for å parafrasere Alfred Kroeber, ikke hvor et kulturelt element kommer fra, men hva man gjør med det. Respektabilitet av kristelig, „europeisk“ type, viser Olwig, er i høy grad en integrert verdi blant afro-karibiene (selv om det har et markant middelklasseaspekt), og kan vanskelig avvises som „importert“ og inautentisk. Det ville være som å avvise det norske demokrati som inautentisk fordi ideen om demokrati kom fra Frankrike. Kirken var i perioder, kanskje særlig i annen halvdel av 1800-tallet, et viktig forum for fremme av afro-karibisk kultur; og det koloniale og post-koloniale utdanningsvesenet gir på Nevis, som i andre karibiske samfunn, muligheter til å erobre verden gjennom migrasjon.

Spørsmålet om kulturell autonomi behandles forbigelig av Olwig, som verken beskriver afro-karibiene som passive ofre for undertrykkelse eller som entreprenører som helt og holdent skaper sin kultur selv: kulturen på Nevis kan verken beskrives fyldestgjørende som „avhengig“ eller som „autonom“. Den er global i sin karakter fordi den er hekket